

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

ХОМЕНКО А.А., ХОМЕНКО О.І., ГЕРАСКІНА Е.А.

Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна

В останні роки система вищої освіти України стикається з низкою серйозних викликів, які потребують негайного вирішення. Ключовими проблемами, що впливають на якість та доступність освіти, є фінансові обмеження, невідповідність програм підготовки реалій ринку праці, а також необхідність інтеграції в європейський освітній простір.

Однією з головних проблем вищої освіти в Україні є недостатнє фінансування. Це призводить до погіршення та застарівання матеріально-технічної бази університетів, відставання в оновленні обладнання та технологій, що суттєво знижує якість освіти та її пристосованість до сучасного виробництва. Для вирішення цієї проблеми необхідна реформа державного фінансування освіти, яка передбачає збільшення бюджетних асигнувань та стимулювання приватних інвестицій у сферу освіти.

Ще однією значною проблемою є невідповідність програм навчання вимогам ринку праці. Багато випускників стикаються з труднощами при пошуку роботи за спеціальністю через відсутність необхідних сучасних навичок та компетенцій. ВНЗ необхідно активніше співпрацювати з представниками бізнесу та індустрії для оновлення навчальних планів та програм, орієнтованих на практичне застосування знань та розвиток навичок, затребуваних на ринку.

Інтеграція до європейського освітнього простору вимагає від українських вишів відповідності європейським стандартам якості освіти. Це передбачає акредитацію програм навчання за критеріями Європейського союзу, забезпечення мобільності студентів та викладачів, а також розширення участі у міжнародних наукових та освітніх проектах. Для успішної інтеграції необхідно посилити міжнародне співробітництво та обмін досвідом у сфері освіти.

Для вирішення вищезазначених проблем у мирний час важливо провести комплексні реформи у сфері вищої освіти, які включають наступне.

Державне фінансування. Необхідно збільшити державні асигнування на освіту, включаючи фінансування наукових досліджень та оновлення навчальних матеріалів та обладнання. Це вимагатиме перерозподілу бюджетних пріоритетів на користь освіти та науки.

Приватні інвестиції. Розробка та впровадження стимулів для залучення приватних інвестицій у освітній сектор. Це може включати податкові пільги для компаній, які інвестують у освіту, створення освітніх грантів та стипендій від приватного бізнесу.

Партнерство з бізнесом. Активізація співпраці між університетами та підприємствами для створення освітніх програм, які поєднують у собі теоретичні знання та практичні навички, необхідні на ринку праці.

Аналіз ринку праці. Регулярне проведення аналізу потреб ринку праці для адаптації навчальних програм і курсів, щоб випускники мали актуальні навички та компетенції.

Практична спрямованість. Впровадження у навчальні плани більшої кількості практичних занять, стажувань та проектної роботи у реальних умовах роботи. Це допоможе студентам краще підготуватись до майбутньої професійної діяльності.

Оновлення навчальних програм. Регулярне оновлення навчальних програм та методик навчання з урахуванням останніх досягнень науки та техніки, а також змін на ринку праці.

Академічна мобільність. Розширення програм академічної мобільності для студентів та викладачів, включаючи участь у міжнародних обмінах, стипендіальних програмах, літніх школах.

Участь у міжнародних проектах. Активна участь українських вишів у міжнародних наукових та освітніх проектах, програми Європейського союзу, таких як «Горизонт Європа», Erasmus+.

Міжнародна акредитація. Отримання міжнародної акредитації для навчальних програм, що підвищить їхній престиж та забезпечить визнання українських дипломів за кордоном.

Організація освітнього процесу в умовах повномасштабної агресії проти нашої країни ставить перед вищими навчальними закладами України низку надскладних завдань. Військові дії призводять до руйнування інфраструктури, перебоїв в електропостачанні та інтернет-з'єднанні, а також до фізичного та психологічного травмування студентів та викладачів. Все це серйозно ускладнює проведення навчальних занять у звичному форматі та вимагає термінового вжиття заходів.

Серед шляхів вирішення, частина з яких вже впроваджена або впроваджується, можна виділити наступні.

Перехід на дистанційне навчання. Використання онлайн-платформ для проведення лекцій та семінарів. Це вимагає від навчальних закладів забезпечення доступу до необхідних ресурсів та навчання викладачів та

студентів роботі з такими платформами. Ця проблема постала та почала вирішуватись під час пандемії COVID-19, що надало українським освітянам досвід користування відповідними засобами, але, не зважаючи на довгий час, все ще відчуваються недостатні навички роботи з програмним забезпеченням як у викладачів, так і у студентів. Це потребує додаткових зусиль щодо підвищення не лише цифрової грамотності, а й загальної обізнаності всіх учасників навчального процесу у роботі з цифровими продуктами.

Гнучкий навчальний розклад. Розробка гнучких навчальних програм, які можуть адаптуватися до умов та потреб студентів, що змінюються, у тому числі передбачення можливості індивідуального темпу навчання. Можливим шляхом вирішення також буде часткова відміна або послаблення контролю за дотриманням графіку занять і організація навчального процесу таким чином, щоб всі його учасники мали змогу перебувати на заняттях та приділяти їм необхідну увагу. Якщо заняття було відмінено через повітряну тривогу або обстріл, постає необхідність проведення його в інші години, коли ситуація є безпечною.

Психологічна підтримка. Організація у навчальних закладах роботи психологічної служби для надання допомоги студентам та викладачам, які зіткнулися з травмуючими впливами війни.

Фізична безпека. У випадках, коли дистанційне навчання неможливе, необхідно забезпечити адекватні заходи безпеки для проведення очних занять, включаючи облаштування безпечних укриттів та проведення інструктажів з безпеки.

Забезпечення доступу до Інтернету та електроенергії. У співпраці з державними органами та приватним сектором важливо забезпечити стабільний доступ до Інтернету та електропостачання для навчальних закладів та їх студентів, у тому числі через надання генераторів та мобільних інтернет-рішень.

Цифрові освітні ресурси. Розширення доступу до електронних бібліотек, наукових баз даних та інших онлайн-ресурсів, які можуть компенсувати недоступність фізичних навчальних матеріалів та літератури.

Вирішення проблем вищої освіти в Україні потребує комплексного підходу та спільних зусиль держави, освітнього сектору та бізнесу. Фокус на якості освіти, її відповідність до вимог сучасного ринку праці та інтеграція у світовий освітній простір дозволять Україні підготувати висококваліфікованих фахівців та зміцнити свої позиції на міжнародній арені.